

UKA2015/92
30. november 2015
Naaja H. Nathanielsen

Akiitsunut Aningaasaliisarnermullu periusissiaq atuuttoq pillugu oqallinnissamik siunnersuut. Qanoq iliornikkut qulakkiissavarput Kalaallit Nunaata ataatsimut akiitsui aningaasaliinerilu aningaasaqarnikkut patajaatsumik qajannaatsumillu inissisimanissaani toqqammavileeqataanissai? Akiitsunut Aningaasaliisarnermullu periusissiaq maanna piusup atuuttullu Namminersorlutik Oqartussanut, kommuuninut Namminersorlutillu Oqartussani ingerlatseqatigiiffiit pigineqartuni pitsaaqutai pitsaanngequtaalu suuppat, qanorlu iliornikkut periutsip malinneqarnissaa qulakkiissavarput?

(Inatsisartunut ilaasortaq Sara Olsvig, Inuit Ataqatigiit)

Ukiuni kingullerni amerlaqisuni politikikkut oqallisiginninnerni aningaasaliissutissat sammineqartarput. Ilaatigut talittarfiliortoqassaaq, mittarfiliortoqassaaq kiisalu erngup nukinganik nukissiorfiliortoqassalluni. Politikikkulli oqallinnermi pisussat tamakkua sumiinnissaat oqallisaaneruserpoq. Sanaartukkat aallartinneqarpata aningaasanut tunngasortai imaluunniit taarsigassarsinissaq eqqartorneqarneq ajorput.

Nuna tamakkerlugu ingerlassanik siuarsaaqataasussanik ineriartortitseqataasussanillu aallarniinissarput tamatta piumaqaarput. Ingerlanniakkalli tamakkua akeqanngitsuunnginnerat eqqarsaatigisariaqarparput. Ingerlassassat ilaasa aningaasalerneqarnissaanni aningaasanik taarsigassarsiniartariaqarnissarput ersarippoq. Allat aningaasaliinerinnaasigut ingerlassassat naammassineqarsinnaanissaat piviusorsiuunngilaq. Taamaattumillu kissaaterpassuit piviusunngornissaannut ukiuni aggersuni nunatta karsia nutaanik taarsigassarsiniartariaqassaaq.

Upernaaq 2015-imi aningaasanut inatsit suliarigatsigu Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamit taarsigassarsiassanut tunngatillugu ersarissumik oqariartuuteqartoqarpoq. Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamit tikkuarneqarpoq aningaasat 1,3 mia. kr.-it akiitsoqqinnissami annerpaaffiusinnaasut. 1,3 mia. kr.-it sinnerlugit taarsigassarsissagutta tamanna aningaasaqarnitsinnut illersorneqarsinnaajunnaassaaq. 1,3 mia. kr.-inilu pisortanit taarsigassarsiarineqartut tamakkerlutik eqqarsaatigineqarput. Tassa imaappoq Namminersorlutik Oqartussat, kommunit ingerlatsiviillu pisortaniit pigineqartut tamarmik taarsigassarsiaat. Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamit aningaasat taakkua ataatsikkut taarsigassarsiarineqanngilluinnarnissaat erseqqissarneqarpoq. Piffissap ingerlareersup qasseeriartumik takutittarpaatigut ajornartoofinnik aningaasalerneqartariaqartunik pilersoqartartoq. Kingullermik taamatut 2009-mi pisoqarpoq, Namminersorlutillu Oqartussat namminerisamik Royal Greenlandimut milliardit affaannik akiliisariaqarsimapput.

Maanna ingerlatsivinni namminersorlutik oqartussanit pigineqartuni taarsigassarsinissat qaffatsinnissaat pilersaarutigineqalereersimavoq. Nuummi nutaamik talittarfiliortoqarpoq Royal Arctic Linemilu umiarsuit nunaqarfiliartaatit 750 mio. kr.-inik nalillit pissarsiarineqartussaapput.

Tamakkuvalu saniatigut Naalakkersuisuniit nalunaarutigineqarpoq ukiuni tulliuttuni Namminersorlutik Oqartussat 200 mio. kr.-inik attartornissaat pisariaqartinneqassassoq. Taamaattumillu 1,3 mia. kr.-it taarsigassarsiarisinnaasatta annerpaaffigippagu aningaasaligassanut allanut sussaarunnissarput mianersuutigissavarput.

2012-imi Akiitsut- aamma aningaasaliisarnarit pillugit periusissat Inatsisartunit akuersissutigineqarput. Periusissani eqqarsaatigilluakkamik aningaasanik attartornissami

atuinissamilu maleruagassat allanneqarsimapput. Periusissiaq mianersorluni ingerlatsinissamik tunngaveqarpoq, tassuunatigut ullunik ajornernik nalaataqarnissami taarsigassanik akilersuiinnarsinnaanissaq qulakkeerniarneqarluni. Naalakkersuisuniit arlaleriarlutik oqariartuutigisarpaat Akiitsut- aamma aningaasaliisarnerit pillugit periusissami tunngavigineqartut malinneqaannassasut. Oqaatigiinnarnerali naammangilaq - aamma piviusunngortittariaqarpoq.

Akiitsut- aamma aningaasaliisarnerit pillugit periusissami tunngavigisaq siulleg tassaavoq Ingerlatsinermi - aamma sanaartornermi, Drifts- og anlægsbalancimut, tunngasuni nunatta karsiani sinneqartooruteqarfiussasooq. Tamattali nalunngisatsit DA-balancemi ukiuni makkunani aningaasanut inatsisini amigaartoortoqarpoq. Tamannalu ilisimasaqartuniit arlalinniit isornartorsiorneqarpoq. Uagullu isumarput naapertorlugu isornartorsiuut tamanna tusaanngitsuusaaginnarsinnaangilarput, pimoorulluguli tigusariaqarparput.

Tunngavigineqartut aappaanni aningaasatigut attanneqarsinnaasuinnarmik taarsigassarsisoqarnissaa pineqarpoq. Tassungalu atatillugu Inuit Ataqtigiinniit siuarsaanissamut attassiinnarnissamullu pilersaarut maanna ukiuni marlunngortuni ilimasaarutigineqarsimasooq ujartussavarput. Ukiup naannginnerani agguanneqarnissaa naatsorsuutigaarput, tassungalu ullumi oqallinnermi Naalakkersuisut uppersaasumik oqaaseqarnissaat qinnutigissavarput.

Akiitsut- aamma aningaasaliisarnerit pillugit periusissami tunngavigisat pingajuat taamatuttaaq oqaaseqarfigissavarput. Tassani pineqarpoq pisortat inissianut, inuussutissarsiutinut attaveqarnermullu ingerlassassani aatsaat taarsigassarsiani erniat akilersuutillu atuisut annertunerusumik akiliinerisigut matuneqarsinnaappata attartorsinnaasut. Tunngavigisap tamassuma eqqartorneqarnissaa pingaaruteqarluinnarpoq. Mittarfiliassanut aningaasaliinissani tunngavigisap tamatuma Naalakkersuisuniit attanneqaannarnissaa eqqarsaatigineqarnerluni?

Tamatuma oqaaseqarfigineqarnissaa kissaatigaarput. Ingerlassassat arlaqartut taarsigassarsinikkut aningaasalerneqarnissaat qularutissaanngilaq. Atuisunulli akitigut qanoq sunniuteqarumaassanersut apeqqutaavoq. Inuit Ataqtigiinniit ingerlassassanut assigiinngitsunut kisitsisinik tigussaanerujussuarnik saqqummiussisoqarnissaa qilanaarivarput, tassuunatigut ingerlassassani aningaasartuutissat atuisunullu akigitassat naliliiffiginerussaani assagatsigit.

Mittarfiliassanut tunngatillugu maannakkut oqallinnermi arlaleriarluni taaneqartarpoq sanaartugassanut aqutsisussamik aktieselskabimik pilersitsinissaq eqqarsaatersorfigineqartoq. Taamaattorli aktieselskabimik pilersitsigalarutta pilersitsinngikkuttaluunniit eqqaamassavarput taarsigassarsinermi akilersuisussaq tassaammat nunatta karsia.

Inuit Ataqtigiinniit Akiitsut- aamma aningaasaliisarnerit pillugit periusissami tunngavigisat tapersorsorpagut. Inatsisartuni aalajangiiffigisassat annertuut ornippagut. Siunissaq aningaasaliiffigisussaavarput. Taamaattorli aningaasaqarnikkut piviusut takusariaqarpagut. Misissuinerit sukumiinerusut takutippassuk aningaasatigut nammanneqarsinnaanngitsut, taava ilaasa piiarnissaat pisariaqarsinnaavoq. Taamaattoqassappallu ingerlassassanik allanik attanneqarsinnaasunik nassaartariaqassaagut. Inuiaqtigiit ineriartortinnissaannik aningaasaliinissanillu unitsitsissanngilagut. Taamaattorli sinnattugut naatsorsuutigisagullu allanngortitartariaqartarsinnaavagut. Ineriartortitsinissamik upperinninnerput annaassanngilarput, kisiannili aningaasaqarnikkut akisussaassuseqartumik ineriartortitsisariaqarpagut. Taamatut oqaaseqarluta Inatsisartut oqallilluarnissaannik kissaappagut, Inatsisartullu oqaaseqaatissaannut siunnersuut, siunnersuuteqartup Sara Olsvigip saqqummiussaa, tapersorsorparput.